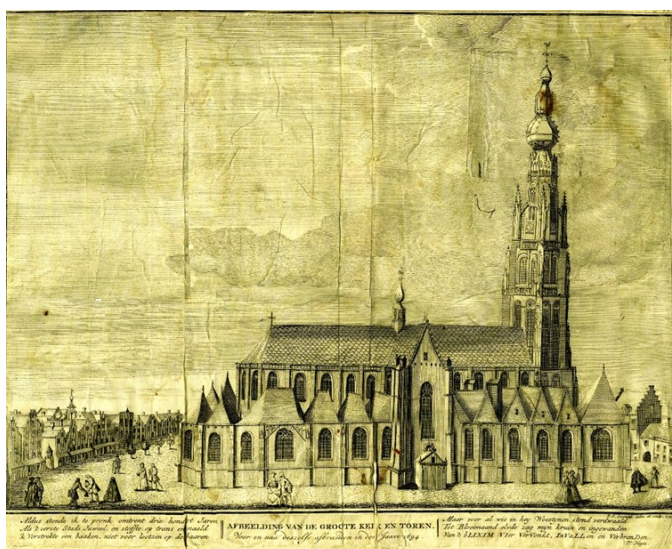

Breda vooruit, de klokken luiden...

...maar dan wel dankzij de Nassaus! De Grote Toren werd tussen 1468 en 1509 gebouwd. In die periode had Breda de volgende Heren: Jan IV van Nassau (1442), Engelbrecht II van Nassau (1475) en Hendrik III van Nassau (1504). Zij financierden de bouw van kerk en toren.

In 1503 arriveerden de eerste klokken en tien jaar later werd de grote klok 'Roeland' in de toren opgehangen. Nu het klokkenspel compleet was, kon in 1526 de eerste beiaardier zijn muziek over de stad uitstrooien.

Brandjes zijn in de geschiedenis van de Bredase toren een aantal malen voorgekomen. Zo schrijft G.W.C. van Wezel het volgende:

"Toen op woensdag 25 april 1591, ter gelegenheid van het bezoek van prins Maurits, door beierman/klokkensteller Peeter Henricx, torenwachter/trompetter Lancelot en twee anderen de lantaarns op de toren werden aangestoken en de klokken geluid, moet er iets zijn misgegaan. Het begin van een brand kon evenwel snel worden gelblust. Ook in 1602 (blikseminslag) en 1681 ontkwam de toren ternauwernood aan brand."

330 jaar geleden werd de toren op dinsdagmorgen 11 mei 1694 door bliksem getroffen, waardoor het bovenste houten deel (de torenspits) afbrandde. Tegen de enorme hitte was de vloer een verdieping lager niet bestand, waardoor de klokkenstoel vlam vatte en zo uiteindelijk ook de speel- en luidklokken naar beneden stortten.

Adam van Broeckhuysen (1682-1748) was militair en geschiedschrijver en is mogelijk als 12-jarig manneke getuige geweest van deze ramp. Enkele jaren later heeft hij zijn verslag op papier gezet: "Tegen half tien werd besloten de vlammeende torenbekroning, waarvan de vonken en brandende brokstukken zich op de wind verspreidden, met een kanon af te schieten, in de hoop een stadsbrand te voorkomen. Maar tweemaal werd misgeschoten en men staakte het experiment. De ondergang van de stad werd gevreesd, de stadspoorten werden gesloten, het garnizoen in staat van alarm gebracht en op de wallen geposteed om 'het graauw' van buiten de stad dat belust zou kunnen zijn op plundering van brandende huizen, te kunnen weren. De beiaard, zijn voorspel van tien uur beginnend, stortte spelend neer en meteen viel de grootste klok, de Bom of Roeland, in de torenhal of de kerk neer. Maar de kerk werd door samenwerken van honderden mensen gered. Tegen de volgende middag pas doofde de brand, *'de toren was een holle stompe koker tot beneden toe uijtgebrand.'*

Hierna volgde al snel een plan voor de restauratie. Nog voordat de spits in zijn huidige vorm herbouwd was, waren er in 1695 al zeven klokken opgehangen. Natuurlijk zat hier een behoorlijk prijskaartje aan vast, maar daar komen de Nassaus weer om de hoek kijken.

Volgens de bekende geschiedschrijver Thomas Ernst van Goor zou koning-stadhouder Willem III een aanzienlijke bijdrage hebben geleverd, zeker ten aanzien van de klokken. Bewijs hiervan is overigens nog steeds in de toren aanwezig, want de

grootste luidklok draagt zijn naam:

WILHELMUS III D.G. MAGNAE BRITANNIAE REX BARO(N) IN BREDA
FIDEI DEFENSOR ANNO MDGXC
PASCHASIVS MELLIAERT ME FUDIT ANNO MDCZCV

Van Goor beschrijft deze donatie als volgt: "... Kortens tyd daarna is dezelve, voornamentlyck door mildadigheid van Koning Willem den III, Heer van Breda, weder heerlyck, doch met eenige verandering aan 't boverwerck, herbouwt, en in 't vervolg van tyd met veele zware Klocken voorzien."

Die Willem III van Oranje-Nassau had dus een aardige cent over voor de stad Breda. Naast het financieren van de restauratie van de toren liet hij ook het renaissancepaleis van graaf Hendrik III van Nassau voltooiën en liet hij zo'n 17 beelden plaatsen in het met vakken verdeelde Valkenberg. Dit huidige stadspark was toentertijd overigens Willems eigen paleistuin. Alleen het beeld van Hercules is van al die beelden nog bewaard gebleven.

Maar sinds zijn Blyde Incomste als Heer en Baron van Breda op 17 november 1668 heeft Willem III zijn geld ook laten rollen ten aanzien van het uitbreiden en het onderling door dreven verbinden van bossen rond Breda, het aanleggen van rechte steenwegen naar Ginneken en Princenhage en het verbreden van de vestingwerken. Bij dat laatste werd een groot aantal buitenwerken als een ring om de vesting heen aangelegd en kwamen er bomen op de wallen en nieuwe stadspoorten.

Op 19 maart 1702 overleed Willem III in Londen. Door opvolging via de Friese tak van de Oranje-Nassaus werd Breda als hofstad afgestoten en het paleis op slot gedraaid.

Gelukkig kunnen de kerkklokken ook dit jaar met Kerstmis volop geluid worden met dank aan de grote investeringen van de Nassaus in het verleden!

Het nieuwe jaar wordt ingeluid

Het bestuur van Breda Nassaustad wenst iedereen een mooi en vooral gezond 2025!

Na alle borrels wordt er weer flink gewerkt aan de traditionele Breda Nassaudag die wordt gehouden op Tweede Pinksterdag, maandag 9 juni 2025. Deze Nassaudag zal wederom worden ingeluid met de klokken van de Grote Toren door de leden van het Klokkenuidersgilde Breda.

*Bronvermelding:
G.W.C. van Wezel, Thomas Ernst van Goor,
Adam van Broeckhuysen, Wikipedia,
Gerald Dalinghaus*

Stichting Breda Nassaustad
www.bredanassaustad.nl

NASSAUNIEUWS nummer 22 december 2024